
In memoriam

Prof. dr. Olga Janša - Zorn (1938-2008)

Prof. dr. Olga Janša - Zorn je umrla 28. januarja 2008 v Ljubljani. Težko smo sprejeli žalostno dejstvo, da je ni več med nami. Vedeli smo sicer, da se ji zdravje krha, vendar smo upali na čudež, ki pa ga ni bilo. Svoje upanje smo opirali na dejstvo, da rezultati njene ustvarjalnosti niso usihali. Vse do konca svojega življenja je delala marljivo in zavzeto. Pred kratkim je tako izšla njena obsežna razprava o društvih, ki so bila povezana z razvojem turizma na Slovenskem do prve svetovne vojne. Vendar je bila žal njena zadnja.

Odšla je tiho, ko ni mogla več delati. Njen pogreb na mrzlega, a jasnega 1. februarja pa je pokazal, kako velik ugled in spoštovanje je uživala med kolegi slovenskimi zgodovinarji, ki smo se v velikem številu poslovlili od nje. Zgodovinarji smo z njo izgubili pomembno raziskovalko slovenske gospodarske zgodovine in zgodovine društvenega življenja, širša zgodovinska javnost pa odlično pedagoginjo.

Olga Janša se je rodila 5. julija 1938 v Dolenjem Logatcu na Notranjskem. Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskovala v Ormožu na Štajerskem. Maturirala je na gimnaziji v Kranju in tudi prvih šest let službovanja je opravila na Gorenjskem. Preostali del življenja je prebila v Ljubljani, in sicer je pet let študirala zgodovino, dvanajst let službovala v knjižnici oddelka za zgodovino na Filozofski fakulteti in sedemnajst let predavala na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani.

Na študij zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani se je vpisala jeseni 1957 - takrat je oddelek za zgodovino oziroma historični seminar gostoval v desnem krilu pritličja stare NUK na Turjaški ulici - B-diplomski izpit pa je opravila že v novi stavbi Filozofske fakultete na Aškerčevi. Študij je bil takrat precej drugačen od sedanjega. Prostorske stiske ni bilo, študentov je bilo malo, študij pa je bil individualen, zelo intenziven in poglobljen. Profesorji so na diplomskih izpitiht zahtevali veliko znanja. Olga Janša je intenzivno študirala in diplomirala septembra 1962. Nato je dve leti poučevala na osnovnih šolah v Preddvoru in Predosljah in nato dobila službo na gimnaziji v Kranju, kar je bila njena želja še iz študentskih let. Vendar tudi na kranjski gimnaziji ni mogla uresničiti svoje želje - posvetiti se samo zgodovini.

Leta 1968 se je odločila zapustiti gimnazijo in Kranj. Zaposlila se je na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani in dvanajst in pol let vodila knjiž-

nico. V tem obdobju se je uveljavila v bibliotekarski stroki in opravila zelo zahteven višji bibliotekarski izpit, predvsem pa je - sama ali v sodelovanju z drugimi - sestavila več zelo uporabnih bibliografij, in sicer: bibliografsko kazalo prvih 25 letnikov Zgodovinskega časopisa, bibliografijo člankov in publikacij o slovenski zgodovini, bibliografijo slovenskih zgodovinskih del v tujih jezikih za potrebe svetovnega zgodovinskega kongresa v Montrealu ter več osebnih bibliografij, med njimi tudi bibliografijo svojega prezgodaj umrlega moža, dr. Toneta Zorna.

Leta 1980 je odšla na Pedagoško fakulteto. Kot višja predavateljica je do leta 1987 predavala uvod v zgodovino in občo zgodovino od visokega srednjega veka dalje. Decembra 1988 je doktorirala, bila naslednje leto izvoljena za docentko, leta 1994 pa v univerzitetni naziv izrednega profesorja. Od leta 1987 do 1997 je predavala pregled slovenske zgodovine na oddelku za razredni pouk. Uvod v zgodovino je občasno predavala tudi na mariborski Pedagoški fakulteti, predvsem pa na dislocirani enoti v Kopru. Oktobra 1997 se je upokojila.

V obdobju, ko je delala na Pedagoški fakulteti, je napisala več učbenikov in učnih pripomočkov. Prenovljeni učni načrti so terjali nove učbenike in nove pisce. Leta 1993 se je s kolegico dr. Darjo Mihelič lotila učbenika za 6. razred osnovne šole (Stari in srednji vek), ki je izšel leta 1994 in je bil med učitelji zgodovine dobro sprejet. V njem je več vsebine iz kulturne in iz gospodarske zgodovine, pa manj poudarka na politični zgodovini. V prenavo predmeta spoznavanje družbe se je vključila po sili razmer, ker po upokojitvi prof. Tomaža Webra v skupini ni bilo nobenega zgodovinarja. Potreba po novem učbeniku je bila velika, možnosti za obsežnejšo obravnavo slovenske zgodovine pa so bile dane po razpadu Jugoslavije. S kolegicama mag. Marijo Košak in mag. Majo Umek je sestavila novi Atlas za spoznavanje družbe, ki je izšel leta 1995, naslednje leto pa so napisale še dva učbenika - Tu sem doma I in Tu sem doma II za 4. in 5. razred osnovne šole. Sodelovanje v predmetni kurikularni komisiji za spoznavanje družbe za 4. in 5. razred je sprejela kot izziv in iz skrbi za ustrezno obravnavo zgodovine v prenovljenem učnem načrtu, ki je bil sprejet leta 1994. Učbenika za spoznavanje družbe sta izšla za potrebe manjšinskega šolstva tudi v italijanščini in madžarščini. Učbenike za spoznavanje družbe, za stari in srednji vek in Atlas za spoznavanje družbe so ponatiskovali vsako leto in do konca leta 2007 je izšlo že 92 enot njenih osnovnošolskih učbenikov in 17 enot drugih učnih pripomočkov; pri vsaki izdaji pa je bilo treba kaj popraviti, dopolniti ali spremeniti. Za to je bilo potrebnega veliko dela in večino ga je opravila po upokojitvi.

Prof. dr. Olga Janša - Zorn je opravila veliko delo, ki ga lahko delimo na izobraževalno, strokovno in raziskovalno. Vsa tri področja se med seboj prepletajo. Za širšo javnost je verjetno bolj odmevno njeno delo na področju izobraževanja, za zgodovinarje raziskovalce pa so zanimive predvsem njene razprave o agrarni reformi, o zgodovini turizma in o krajevni zgodovini. Zelo temeljita njena študija Agrarna reforma v Sloveniji med obema vojnama, ki je izšla leta 1964 v Zgodovinskem časopisu. Na to temo je napisala še več krajših razprav za Kroniko (1979), za Enciklopedijo Slovenije (1987), za Mikužev zbornik (1999) in za Stiplovškov zbornik (2005). O zgodovini turizma na Slovenskem je objavila več razprav in pregledov v Turističnem vestniku (1968), Razvoj turizma na Bledu in v Kamniku (Kronika 1984, Kamniški zbornik 1229-1979). Za Dokumente slovenstva (1994) je napisala članek Turizem. Razvoj turizma v Sloveniji v času med

obema vojnama je objavila v zborniku 28. zborovanja slovenskih zgodovinarjev (1996). Turistična dejavnost do druge svetovne vojne je izšla v zborniku Pogled v zgodovino slovenskega podjetništva (1998). Za zbornik Janka Pleterškega (2003) je napisala razpravo Politika in turizem. Zadnja njena razprava o turizmu na Slovenskem do prve svetovne vojne je izšla v Vojetovem zborniku (2006). O krajevni zgodovini je razpravljala na simpoziju v Domžalah (1977). V Kroniki je bil objavljen njen Pregled raziskovanja slovenske krajevne zgodovine. V zborniku reprodukcij starih razglednic je objavila prikaz Ljubljane (Pozdrav iz Ljubljane, 1985) in Gorenjske (Pozdravi iz slovenskih krajev, 1987). Zgodovino kranjske gimnazije je objavila v Kranjskem zborniku (1970 in 1975). Zgodovino Pedagoške fakultete pa je objavila v zborniku ob njeni petdesetletnici.

Več let se je ukvarjala s problematiko zgodovinopisja 19. stoletja. Z referati na to temo je sodelovala na več simpozijih (Dunaj in Slovenci, 1992; Historični seminar pri ZRC SAZU, 1996; blejsko zborovanje slovenskih zgodovinarjev, 1996). Tudi njena doktorska disertacija je obravnavala to temo (Delovanje zgodovinskih društev s sedežem v Ljubljani v 19. stoletju - Historično društvo za Kranjsko, 1988). Leta 1996 je izšla za tisk prirejena disertacija Historično društvo za Kranjsko, ki vsebuje precejšnje poudarke na razvoju zgodovinopisja 19. stoletja. Ta tematika je bila tudi predmet njenih predavanj uvoda v zgodovino na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, na njenem dislociranem oddelku v Kopru in na Pedagoški akademiji v Mariboru. Bila je tudi nosilka raziskovalnega projekta Zgodovina zgodovinopisja, teorija zgodovine, zgodovinska bibliografija (ZRC SAZU 1990, 1991).

Osebna bibliografija prof. dr. Olge Janša - Zorn (po Cobissu) šteje 294 enot, in sicer: 3 znanstvene in strokovne monografije, 7 znanstvenih in strokovnih člankov, 4 pregledne članke, 3 objave referatov z znanstvenih konferenc, 12 samostojnih znanstvenih in strokovnih sestavkov v monografskih publikacijah, 43 gesel v Enciklopediji Slovenije, 15 knjižnih poročil, recenzij in polemik, 2 predgovora in en intervju, 10 poročil o mednarodnih posvetih, 92 objav osnovnošolskih učbenikov, 18 objav priročnikov, atlasov, zemljevidov in drugih učnih pripomočkov za zgodovino in spoznavanje družbe v osnovnih šolah, 4 objave učnih načrtov in programov osnovnošolskega izobraževanja za leta 1997 do 2002, 6 objav specialnih bibliografij. Bila je urednica Univerzalne decimalne klasifikacije za potrebe Centralne tehniške knjižnice. Pod njenim mentorstvom je bilo narejenih 58 diplomskih del; tretjina jih je izšla v tisku; po vsebini jih je 13 iz gospodarske zgodovine, 24 iz krajevne zgodovine in iz zgodovine krajevne šole ter 3 iz posebne problematike krajevne zgodovine.

Olga Janša - Zorn je bila aktivna tudi v zgodovinskem društvu. Štiri leta je bila tajnica Zgodovinskega društva za Slovenijo (1968-1972), več let je bila članica odbora tega društva (1966-1979), 4 leta je bila članica nadzornega odbora, nekaj let članica odbora sekcije za krajevno zgodovino. Bila je predsednica sekcije za gospodarsko zgodovino in je leta 1990 na Inštitutu za novejšo zgodovino vodila okroglo mizo na temo glavnih odprtih vprašanj slovenske gospodarske zgodovine. Ves čas od leta 1971 dalje je sodelovala v uredništvu Kronike, 8 let je bila glavna urednica in eno leto tudi odgovorna urednica revije. Po upokojitvi je predavala tudi na univerzi za tako imenovano tretje obdobje. Z enakim žarom kot prej študentom, ki so se šele usposabljali za svoje bodoče delo, je podajala zgodovinsko

snov tudi generaciji slušateljic, ki so svoje delo že opravile in so se želele le sprostiti ob študiju neuresničenih želja; gotovo so ji za to možnost hvaležne.

Njeno raziskovalno in pedagoško delo je še prav posebej zaznamoval njen miren značaj. V svojih delih ni nikoli vsiljevala svojih nazorov, vedno je bila pripravljena mirno in s podatki utemeljiti svoje stališče. To je zmogla, ker je imela raziskovanje slovenske zgodovine rada, pedagoško udejstvovanje pa za svoje poslanstvo in ji je bilo podajanje zgodovine več kot samo delo.

Prijatelji in kolegi se bomo hvaležno spominjali Olge Janša - Zorn in sodelovanja z njo. Opus njenega raziskovalnega, organizacijskega in pedagoškega dela je trajno zaznamoval slovensko zgodovinopisje. Takšno jo bomo ohranili v našem spominu.

France Kresal